

รายงานผล
โครงการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านการเกษตร
ณ Sher-e-Bangla Agricultural University สาธารณรัฐประชาชนบังกลาเทศ
ระหว่างวันที่ 26 - 31 พฤษภาคม 2568

โดย
รองศาสตราจารย์ ดร.นาริรัตน์ สีระสาร
สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์

โครงการนี้ได้รับการสนับสนุนจากทุนพัฒนาบุคลากรเพื่อการศึกษาทางไกล
ประจำปีงบประมาณ 2568

สารบัญ

หน้า

เนื้อหาสาระที่ได้รับจากการดำเนินโครงการ

การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ณ Bangladesh Rice Research Institute ณ Dhaka

การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านการเกษตรและนำเสนอการเกษตรในประเทศไทย

ณ Bangla Agricultural University ณ Mymensingh

การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ บริษัท East West Seed เมือง Gazipur

การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ณ Bangladesh sugar-cane research institute ณ Pabna

ประโยชน์ที่ได้รับ

ข้อเสนอแนะ

เนื้อหาสาระที่ได้รับจากการดำเนินโครงการ

การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ณ Bangladesh Rice Research Institute (BRRI)

Bangladesh Rice Research Institute หรือ BRRI เป็นองค์กรวิจัยด้านข้าวที่ใหญ่และสำคัญที่สุดของประเทศบังกลาเทศ ก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2513 (1970) ภายใต้ชื่อเดิมว่า East Pakistan Rice Research Institute (EPRI) ก่อนที่บังกลาเทศจะได้รับเอกราชจากปากีสถานในปี พ.ศ. 2514 หลังจากได้รับเอกราช สถาบันได้เปลี่ยนชื่อเป็น Bangladesh Rice Research Institute และดำเนินงานภายใต้การกำกับของกระทรวงเกษตร (Ministry of Agriculture) นับตั้งแต่เริ่มก่อตั้ง BRRI ได้มีบทบาทอย่างสำคัญในการพัฒนาพันธุ์ข้าวใหม่ๆ ที่เหมาะสมกับสภาพภูมิประเทศ ภูมิอากาศ และความต้องการของเกษตรกรในท้องถิ่น โดยเฉพาะพันธุ์ที่ทนต่อความเค็ม ทนความแห้งแล้ง และทนต่อโรคแมลงศัตรูพืช จนถึงปัจจุบัน BRRI ได้พัฒนาสายพันธุ์ข้าว กว่า 115 สายพันธุ์ ซึ่งครอบคลุมพันธุ์ข้าวนาข้าวพื้น ข้าวอินทรีย์ ข้าวทนเค็ม ข้าวไร่ ข้าวทนน้ำท่วม ฯลฯ

นอกจากนี้ BRRI ยังทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางสำหรับการฝึกอบรมเกษตรกร นักวิชาการ และเจ้าหน้าที่ภาครัฐด้านเทคโนโลยีการปลูกข้าวอย่างยั่งยืน

ภารกิจหลัก

1. วิจัยและพัฒนา พันธุ์ข้าวคุณภาพสูง ให้ผลผลิตดี ทนโรค ทนสภาพแวดล้อม
2. พัฒนาเทคโนโลยี ด้านการจัดการการผลิต เช่น ดิน น้ำ ปุ๋ย การควบคุมวัชพืช
3. สนับสนุนการถ่ายทอดเทคโนโลยีและองค์ความรู้ให้แก่เกษตรกร
4. ให้การฝึกอบรมและพัฒนาทักษะบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการผลิตข้าว
5. พัฒนา เครื่องจักรกลเกษตร และนวัตกรรมการเก็บเกี่ยว

สำนักงานใหญ่:

Gazipur Sadar Upazila, เขต Gazipur, จังหวัด Dhaka Division, บังกลาเทศ

อยู่ห่างจากกรุงธากาประมาณ 36 กิโลเมตร

- พื้นที่สำนักงานใหญ่: ประมาณ 76.83 เฮกตาร์
- สถานีวิจัยระดับภูมิภาค: มีมากกว่า 17 แห่ง ทั่วประเทศ เพื่อรองรับสภาพภูมิอากาศที่หลากหลาย

เว็บไซต์ทางการ <http://www.brri.gov.bd>

ภาพที่ 1 แปลงคัดพันธุ์ข้าว ณ Bangladesh Rice Research Institute (BRRI)

ภาพที่ 2 สายพันธุ์ข้าวลูกผสมที่ให้ผลผลิตสูงที่สุดในบังกลาเทศ
ณ Bangladesh Rice Research Institute (BRRI)

การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านการเกษตรและนำเสนอการเกษตรในประเทศไทย

Bangla Agricultural University เป็นมหาวิทยาลัยเกษตรกรรมแห่งแรกและใหญ่ที่สุดในประเทศบังกลาเทศ ก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 18 สิงหาคม พ.ศ. 2504 (1961) ในนามของ East Pakistan Agricultural University ในช่วงที่บังกลาเทศยังเป็นส่วนหนึ่งของปากีสถาน หลังจากประเทศบังกลาเทศได้รับเอกราชในปี พ.ศ. 2514 (1971) มหาวิทยาลัยจึงเปลี่ยนชื่อเป็น Bangladesh Agricultural University (BAU)

จุดประสงค์ของการก่อตั้ง BAU คือเพื่อให้นักศึกษาที่ลึกซึ้งด้านการเกษตร และเป็นศูนย์กลางการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีเกษตร เพื่อยกระดับการผลิตและคุณภาพชีวิตของเกษตรกรในประเทศ

ภารกิจหลัก

1. จัดการศึกษาในระดับปริญญาตรี ปริญญาโท และปริญญาเอก ด้านการเกษตรและสาขาที่เกี่ยวข้อง
2. วิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีด้านการเกษตร ปศุสัตว์ ประมง และวิทยาศาสตร์อาหาร
3. สนับสนุนการพัฒนาชนบทและระบบเกษตรแบบยั่งยืน
4. ถ่ายทอดความรู้และนวัตกรรมให้แก่เกษตรกรและชุมชนผ่านการฝึกอบรมและบริการวิชาการ

โครงสร้างคณะ

ปัจจุบัน BAU มีคณะทั้งหมด 6 คณะหลัก ได้แก่:

1. Faculty of Agriculture
2. Faculty of Veterinary Science
3. Faculty of Animal Husbandry
4. Faculty of Agricultural Engineering and Technology
5. Faculty of Fisheries
6. Faculty of Agricultural Economics and Rural Sociology

นอกจากนี้ ยังมี ศูนย์วิจัยเฉพาะทางกว่า 40 แห่ง และห้องปฏิบัติการที่ทันสมัยหลากหลายแขนง

จำนวนนักศึกษาและบุคลากร

- นักศึกษาระดับปริญญาตรีและบัณฑิตศึกษารวมกว่า 8,000 คน
- คณาจารย์และนักวิจัยมากกว่า 600 คน

ที่ตั้ง

- Mymensingh-2202, จังหวัด Mymensingh, ประเทศบังกลาเทศ
- พิกัด GPS: 24.7206° N, 90.4265° E
- ตั้งอยู่ริมแม่น้ำ Brahmaputra มีสภาพแวดล้อมเขียวชอุ่ม เหมาะแก่การวิจัยและการเรียนรู้

ขนาดพื้นที่

- พื้นที่ทั้งหมดของมหาวิทยาลัยประมาณ 1,261 เอเคอร์ ($\approx$ 510 เฮกตาร์)
- ครอบคลุมพื้นที่แปลงทดลอง ฟาร์มปศุสัตว์ สถานีประมง อาคารเรียน ห้องสมุด และหอพัก

เว็บไซต์ทางการ <https://www.bau.edu.bd>

ภาพที่ 3 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านการเกษตรและนำเสนอการเกษตรในประเทศไทย

ณ Bangla Agricultural University

ภาพที่ 4 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านการเกษตรร่วมกับคณาจารย์และนักศึกษาระดับปริญญาโท-เอก

ณ Bangla Agricultural University

การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ บริษัท East West Seed เมือง Gazipur

บริษัท East-West Seed ก่อตั้งขึ้นครั้งแรกที่ประเทศไทยในปี พ.ศ. 2525 (1982) โดย Dr. Simon Groot นักธุรกิจชาวดัตช์ ร่วมกับนักปรับปรุงพันธุ์พืชชาวไทย มีเป้าหมายเพื่อพัฒนา เมล็ดพันธุ์พืชผักลูกผสมคุณภาพสูงสำหรับเกษตรกรรายย่อยในเขตร้อน ต่อมาในปี พ.ศ. 2539 (1996) East-West Seed ได้เริ่มดำเนินธุรกิจในประเทศบังกลาเทศ ผ่านความร่วมมือกับ Multimode Group ภายใต้ชื่อทางการค้า Lal Teer Seed Ltd. โดย “Lal Teer” แปลว่า “ลูกศรแดง” ซึ่งกลายเป็นแบรนด์ที่เป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวางในหมู่เกษตรกรบังกลาเทศ Lal Teer เป็นหนึ่งในบริษัทเอกชนแรก ๆ ที่ได้รับอนุญาตในการ วิจัยและจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ลูกผสม ในประเทศ และมีบทบาทสำคัญในการเปลี่ยนแปลงวงการเกษตร โดยเฉพาะด้าน พืชผักสวนครัว ให้มีผลผลิตสูงขึ้น มีความทนทานต่อโรค และเหมาะสมกับสภาพอากาศของพื้นที่

ภารกิจและเป้าหมาย

• พัฒนาเมล็ดพันธุ์ผักคุณภาพสูง ที่ให้ผลผลิตดี ทนโรค มีอายุเก็บเกี่ยวสั้น และตรงตามความต้องการตลาด

- ยกระดับรายได้ของเกษตรกรรายย่อย และเสริมสร้างความมั่นคงทางอาหาร
- ส่งเสริมเทคโนโลยีการเกษตรที่เหมาะสม เช่น การปลูกพืชหมุนเวียน และการเกษตรแบบยั่งยืน
- ถ่ายทอดองค์ความรู้แก่เกษตรกรผ่านโครงการ Farmer Field Schools, แปลงเรียนรู้, และกิจกรรม

ส่งเสริมการตลาด

ผลิตภัณฑ์เมล็ดพันธุ์ที่สำคัญ

Lal Teer และ East-West Seed Bangladesh ผลิตและจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ลูกผสมหลายชนิด เช่น:

- พริก (Chili)
- มะเขือเทศ (Tomato)
- แตงกวา (Cucumber)
- บวบ (Ridge Gourd, Bottle Gourd)
- ฟักทอง (Pumpkin)
- กะหล่ำปลี (Cabbage)
- กะหล่ำดอก (Cauliflower)
- ผักกาด (Mustard, Lettuce)
- ผักบุ้ง ผักโขม ฯลฯ

ที่ตั้งสำนักงานใหญ่และศูนย์วิจัย

- สำนักงานหลัก: Bashon, เขต Gazipur, จังหวัด Dhaka Division, ประเทศบังกลาเทศ
- พิกัด GPS: 23.9996° N, 90.4200° E
- พื้นที่ฟาร์มทดลอง: ประมาณ 30 เอเคอร์ พร้อมสถานีวิจัยย่อยใน Tangail, Mymensingh, และ

Bagerhat

เว็บไซต์ทางการ

- Lal Teer Seed Ltd.: <https://www.lalteerseeds.com>
- East-West Seed Global: <https://www.eastwestseed.com>

ภาพที่ 5 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านการผลิตเมล็ดพันธุ์พืชผักเขตร้อน
ณ บริษัท East West Seed เมือง Gazipur

ภาพที่ 6 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านการผลิตเมล็ดพันธุ์พืชผักเขตร้อน
ณ บริษัท East West Seed เมือง Gazipur

การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ณ Bangladesh sugar-cane research institute

Bangladesh Sugarcrop Research Institute หรือ BSRI เป็นสถาบันวิจัยด้านอ้อยและพืชน้ำตาลหลักของประเทศบังกลาเทศ ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนอุตสาหกรรมอ้อย น้ำตาล และการเกษตรผสมผสาน ต้นกำเนิดของสถาบันนี้เริ่มขึ้นในปี พ.ศ. 2474 (1931) โดย British Indian Government ก่อตั้งเป็น Sugarcane Seedling Station ตั้งอยู่ที่ Shibpur, Narsingdi ต่อมาในปี พ.ศ. 2494 (1951) ได้ย้ายสถานที่มาตั้งที่ Ishurdi, Pabna ซึ่งเป็นที่ตั้งปัจจุบัน ในปี พ.ศ. 2539 (1996) รัฐบาลได้จัดตั้งเป็นสถาบันอย่างเป็นทางการในชื่อ Sugarcane Research and Training Institute (SRTI) ต่อมาได้เปลี่ยนชื่อเป็น Bangladesh Sugarcrop Research Institute (BSRI) ในปี พ.ศ. 2558 (2015) เพื่อสะท้อนความครอบคลุมของการวิจัยใน พืชน้ำตาลชนิดอื่นๆ เช่น หวานจีน หิงหวาน ข้าวฟ่างหวาน ฯลฯ ไม่เฉพาะอ้อยเท่านั้น

ภารกิจและหน้าที่

1. วิจัยและพัฒนา พันธุ์อ้อยที่ให้ผลผลิตสูง ทนแล้ง ทนโรค
2. พัฒนาระบบการปลูกอ้อยและพืชน้ำตาลอื่นๆ ที่ยั่งยืน
3. สนับสนุนระบบ เกษตรผสมผสาน (Integrated Farming) และการปลูกพืชร่วมกับอ้อย เช่น ถั่วเขียว มะเขือ ฯลฯ

4. พัฒนาเทคโนโลยีการแปรรูปและการผลิตน้ำตาล รวมถึงผลิตภัณฑ์แปรรูปจากอ้อย
5. ถ่ายทอดองค์ความรู้และฝึกอบรมเกษตรกร ผู้ประกอบการ และเจ้าหน้าที่รัฐ

ปัจจุบัน Bangladesh sugar-cane research institute ได้พัฒนาและรับรองพันธุ์อ้อยแล้วกว่า 48 สายพันธุ์ ที่เหมาะสมกับแต่ละภูมิภาคของบังกลาเทศ

ขนาดพื้นที่และโครงสร้าง

- พื้นที่สำนักงานใหญ่ที่ Ishurdi ประมาณ 235 เอเคอร์ (ประมาณ 95 เฮกตาร์)
- มีสถานีวิจัยระดับภูมิภาคทั้งหมด 12 แห่ง ทั่วประเทศ
- มีแปลงทดลอง ศูนย์การเรียนรู้ ห้องปฏิบัติการ และโรงงานต้นแบบการผลิตน้ำตาล

ที่ตั้ง

- Ishurdi Upazila, เขต Pabna, จังหวัด Rajshahi Division, ประเทศบังกลาเทศ
- พิกัด GPS: 24.1312° N, 89.0671° E

เว็บไซต์ทางการ <http://www.bsri.gov.bd>

ภาพที่ 7 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ณ Bangladesh sugar-cane research institute

ภาพที่ 8 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ณ Bangladesh sugar-cane research institute

ประโยชน์ที่ได้รับจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

การศึกษาดูงาน ณ สาธารณรัฐประชาชนบังกลาเทศ เป็นมหาวิทยาลัยด้านการเกษตรชั้นนำ ได้แก่ Bangladesh Rice Research Institute (BRRI), Bangabandhu Sheikh Mujibur Rahman Agricultural University (BSMRAU), East West Seed Bangladesh และ Bangladesh Sugar crop Research Institute (BSRI) ได้รับความรู้ ประสบการณ์ และแนวทางปฏิบัติที่สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาองค์ความรู้ด้านการเรียนการ

สอน การวิจัย และการพัฒนาเกษตรกรรมในประเทศไทยอย่างเป็นรูปธรรม โดยมีรายละเอียดประโยชน์ที่ได้รับ ดังนี้:

1. ด้านการพัฒนาบุคลากรและวิชาการ

1.1 บุคลากรในมหาวิทยาลัยได้รับการพัฒนาองค์ความรู้ทางวิชาการด้านการเกษตร ทั้งในด้านเทคโนโลยี การผลิตข้าว การพัฒนาพันธุ์พืชผักเชิงพาณิชย์ และระบบการจัดการอ้อยที่ยั่งยืน

1.2 เสริมสร้างทักษะการวางแผนงานวิจัย การสร้างแปลงต้นแบบ (Plot Project) และการวิเคราะห์ระบบ เกษตรเพื่อความยั่งยืน

1.3 เปิดโอกาสให้คณาจารย์มีเครือข่ายความร่วมมือกับนักวิจัยและสถาบันในบังกลาเทศ ซึ่งสามารถต่อยอดสู่ความร่วมมือระดับนานาชาติ

2. ด้านการเรียนการสอน

ความรู้และประสบการณ์จากการศึกษาดูงาน จะถูกนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนใน หลักสูตร วิทยาศาสตร์บัณฑิต สาขาส่งเสริมและพัฒนากาเกษตร โดยเฉพาะในชุดวิชาดังนี้:

ชุดวิชา 91720 การส่งเสริมการเกษตรเพื่อการพัฒนา

ชุดวิชา 91724 การจัดการทรัพยากรเพื่อส่งเสริมและพัฒนากาเกษตร

ทั้งนี้จะมีการปรับเนื้อหาให้สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนากาเกษตรกรรมของสาธารณรัฐประชาชนบังกลาเทศ ที่เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน การใช้เทคโนโลยีท้องถิ่น และการบริหารจัดการกลุ่มเกษตรกรอย่างมีประสิทธิภาพ

3. ด้านการเผยแพร่ความรู้

องค์ความรู้ที่ได้รับจากการและเปลี่ยนเรียนรู้ นำมาเผยแพร่ในเชิงรูปธรรมผ่าน: การจัดทำบทความวิชาการ/บทความเผยแพร่บนเว็บไซต์ของสาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์และแลกเปลี่ยนความรู้กับคณาจารย์ และนักศึกษาบัณฑิตศึกษา

ข้อเสนอแนะ

มหาวิทยาลัยควรส่งเสริมและสนับสนุนคณาจารย์และบุคลากรด้านการเกษตร ให้มีโอกาสเข้าร่วมโครงการศึกษาและเปลี่ยนเรียนรู้ในต่างประเทศ เพื่อแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ เทคโนโลยี และแนวทางปฏิบัติที่ประสบความสำเร็จจาก สาธารณรัฐประชาชนบังกลาเทศ ซึ่งมีลักษณะการเกษตรใกล้เคียงกับประเทศไทย